

САМООСВІТА ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Модернізація сучасної освіти спрямована на побудову та реалізацію індивідуального освітнього маршруту, самоосвіти педагога на різних етапах його життєвого шляху.

Сучасна концепція неперервної педагогічної освіти в Україні зорієнтована на:

- розвивальні потреби особистості, суспільства, держави;
- розширення простору освіти сучасних педагогів;

Для здійснення педагогічної діяльності педагогу необхідно володіти готовністю до вирішення професійних завдань, тобто рівнем професійної компетентності[1].

Одним з показників професійної компетентності педагога є його здатність до самоосвіти, яка проявляється в прагненні до зростання, самовдосконалення.

Особливо актуальною проблема самоосвіти педагогів стала в умовах інформаційного суспільства, де доступ до інформації, вміння працювати з нею є ключовими. В інформаційному суспільстві особливу роль відіграє процес трансформації інформації в знання. Тому сучасна система освіти вимагає від педагогів постійного вдосконалення знань. Знання можна отримувати різними способами.

Сьогодні педагогам пропонується величезний спектр послуг підвищення кваліфікації: у навчальних закладах - очне навчання, очно-заочне навчання, заочне навчання, на курсах підвищення кваліфікації, семінари, майстер-класи тощо.

Саме тому важливим сьогодні є не тільки вміння оперувати власними знаннями, а й бути готовим змінюватись та пристосовуватись до нових потреб ринку праці, оперувати та управляти інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатись впродовж життя.

Проблема оптимізації взаємозв'язку післядипломного навчання та самоосвіти вчителів у системі підвищення кваліфікації висвітлена Н.В. Косенко, Ю.В. Кричевським, В.І. Кубинським, В.Б. Новичковим, Т.М. Симоною, П.В. Худоминським.

Удосконалення якості навчання і виховання безпосередньо залежить від рівня підготовки педагогів. У сучасних умовах вироблені основні критерії професіоналізму педагога на підставі яких, можна зробити висновок, що учитель 21 століття це:

- ✓ гармонійно розвинена, внутрішньо збагачена особистість, яка прагне до духовної, професійної, загальнокультурної і фізичної досконалості;
- ✓ вміє відбирати найбільш ефективні прийоми, засоби і технології навчання і виховання для реалізації поставлених завдань;
- ✓ вміє організувати рефлексивну діяльність;
- ✓ володіє високим рівнем професійної компетентності.

Сучасна школа потребує вчителя нового типу, який володіє високою фаховою кваліфікацією та професійною культурою, здатний об'єктивно осмислювати педагогічні явища і факти, критично оцінювати й творчо перетворювати педагогічну дійсність. Це пов'язано, насамперед, із проблемами саморозвитку особистості та творчою самореалізацією педагога, новими концептуальними підходами до реформування загальної середньої освіти [3].

А. Макаренко зауважував, що оволодіти педагогічною майстерністю може кожний педагог за умови цілеспрямованої роботи над собою. Аналіз світових тенденцій у галузі педагогічної освіти засвідчує зростання вимог до педагогічного професіоналізму й особистих якостей учителя.

Тому самоосвіта, самовдосконалення і самореалізація для вчителя початкових класів є невід'ємною складовою системи розвитку професійної компетентності.

Діяльність вчителя щодо самоосвіти направлена на:

- вивчення і впровадження нових педагогічних технологій, форм, методів і прийомів навчання;
- удосконалення знань з психології та педагогіки;
- ознайомлення з новими програмами, концепціями навчання і виховання;
- відвідування уроків колег, обмін досвідом;
- проведення самоаналізу своєї професійної діяльності;
- систематично цікавитися подіями сучасного економічного, політичного і культурного життя;
- підвищувати рівень своєї ерудиції, правової і загальної культури.

Мотиви, які спонукають вчителя до самоосвіти:

- необхідність пошуку та аналізу нової інформації;
- бажання творчості (робота повинна бути цікавою і приносити задоволення);
- відповідність сучасним вимогам;
- конкуренція;
- громадська думка;
- інтерес до справи.

Сутність самоосвіти полягає у тому, що педагог здобуває знання з різноманітних джерел, використовує ці знання в професійній діяльності, розвитку особистості та власній життєдіяльності.

До основних джерел інформації у самоосвітній діяльності вчителя належать:

- література (наукова, науково-методична, методична, публіцистична, художня та інші літератури);
- фахова періодика (газети, журнали);
- інтернет;
- телебачення;
- відео, аудіо інформація;
- семінари, круглі столи, конференції;
- майстер-класи;

- курси підвищення кваліфікації;
- екскурсії, театри, виставки, музеї, концерти;
- заходи з обміну досвідом;
- різноманітні курси;
- подорожі тощо.

Форми організації самоосвіти педагога:

1) спеціальна освітня підготовка (одержання вищої освіти або другої спеціальності);

2) підвищення кваліфікації (на курсах і в міжкурсовий період):

- в рамках курсової підготовки в ІІПО
- з використанням дистанційних технологій

3) групова самоосвітня робота:

• робота методичних об'єднань, творчих груп (проведення співбесід, щорічних звітів, відвідування та аналіз уроків колег)

- проведення циклів лекцій, семінарів, педагогічних читань

4) індивідуальна самоосвітня робота за допомогою:

- засобів масової інформації,
- бібліотек, музеїв,
- досліджень, експериментів,
- осмислення передового досвіду та узагальнення власної практичної діяльності

діяльності

• формування портфоліо (участь у різноманітних конкурсах, майстер-класах, мережеских спільнотах і т.д.) [2].

Результати самоосвітньої діяльності вчителя можуть здійснюватись у формі:

- підвищення якості викладання предмета;
- розроблені або видані методичні посібники, статті, програми, сценарії, дослідження;
- розробка нових форм, методів і прийомів навчання;
- доповіді, виступи;

- розробка дидактичних матеріалів, тестів;
- вироблення методичних рекомендацій щодо застосування нової інформаційної технології;
- розробка та проведення відкритих уроків за власними, новаторським технологіями;
- створення комплектів педагогічних розробок;
- проведення тренінгів, семінарів, конференцій, майстер-класів, узагальнення досвіду з досліджуваної проблеми (теми);
- підвищення престижу освітнього закладу.

Головними внутрішніми мотивами самоосвіти педагога мають бути: бажання поліпшити слабкі сторони володіння певним напрямом діяльності; глибоке вивчення теорії та практики даної проблеми; намагання осмислити, втілити в практику, запропонувати колегам механізм певної дії; не зупинятися на досягнутому [4]. Модель сучасного вчителя передбачає готовність до застосування нових освітянських ідей, здатність постійно навчатися, бути у постійному творчому пошуку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Корнеєва Н.М. Самообразование педагогов – главный ресурс повышения профессионального мастерства / Н. Корнеєва. - Режим доступу: <http://ped-kopilka.ru/pedagogika/samobrazovanie-pedagoga.html>
2. Назар В.М. Методична робота з педагогічними працівниками у міжкурсовий період / В.М. Назар // Управління школою, № 34, 2003.: «Основа».
3. Радченко А.Є. Професійна компетентність учителя / А.Є. Радченко Х.: - «Основа», 2006. - 126 с.
4. Сігаєва Л.Є. Проблема підготовки й підвищення кваліфікації вчителів у контексті неперервної освіти / Л.Є. Сігаєва // Педагогіка і психологія. - 1999. - № 3.

